

Bahani 6

(nukta 4.2.b)

Rezolucija CM/ResCMN(2008)6

va{ Fremeskere konvencijakoro implementiribe va{ e naciolnikane minoritetongiri protekcija kotar e nekanutne jugoslavijakere Republika Makedonija

(ando kotar e Ministerengoro Komiteti ko 9-to juli 2008-to ber{ ko 1032-to khedipe e Teli ministereognoro)

E Ministerengoro Komiteti d`aindoj pali e usulija/kondicije/ phendine ko gende 24 d`i ko 26 kotar e Fremoskere konvencija va{ nacionalno minoritetongiri protekcija (ko majodorutno teksti ,,Fremoskiri konvencija,,);

Leindoj ki godi i Rezolucija (97) 10 kotar 17-to septevri 1997-to ber{ kote si phendine e regulacije ande kotar e Ministerengoro Komiteti va{ e monitoringoskere aran`manija, sar so phenena e gende 24 d`i ko 26 kotar e Fremoskiri konvencija;

Leindoj ki godi o normativi va{ alusaribe ko konteksti e Rezolucijakere (97) 10¹ anibastar;

Leindoj ki godi e instrumente va{ ratificiribe dendino kotar e nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija ko 10-to aprili 1997-to ber{;

Deindoj godi kaj o Gaverno e nekanutne jugoslavijakere Republika Makedonijakoro ko 16-to juni 2006-to ber{ dengja o reporti e themeskoro va{ o dujto monitoring cikluso d`aindoj pali Fremoskiri konvencija;

Pali o dikhibe e Dujtone gindipaskoro kotar o Komiteti va{ nekanutni jugoslavijakir Republika Makedonija, ando ko 23-to februari 2007-to ber{ thaj e skrinisarde komentarija e Gavernoskere ki nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija, resline ko 5-to septemvri 2007-to ber{;

¹ Ko konteksti kotar e Rezolucijakoro (97) 10 anibe ko 17-to septemvri 1997-to ber{, e Ministerengoro Komiteti angja vi akija regulacija: ,,E decizije kotar e gende 24.1 thaj 25.2. katar e Fremoskiri konvencija ka dikhen pes sar ande te alusargje olen duj kotar trin kotora e manu{endar kotar e thema, leindoj kate vi o ma`oriteti kotar e thema koloni isi hakaj te ovel olen reprezentanto ko Ministerengoro Komiteti.

Leindoj ki godi vi e komentaron kotar e javera gavernura,

1. Anela akala klidaripa/phangle vorbi/ va{ e nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija:
 - a) Pozitivno aspektija

I nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija vi majdorig d`ala e aktivitetongoro anibaja, pe save {aj te phenen pes majla~he lafija/vorbi/ thaj si va{ e Fremoskere konvencijakoro implementiribe. Kerdine thaj ande si but normativne thaj praktikane inicijative resarinasar/cilosar/ te barjarel pes o istimalkeribe/prakticiribe/ e minoritetongere ~hibjengo kotar e publikane organija, thaj d`ala diskusija va{ {ajutno anibe e buvleder kanuneskoro va{ e ~hibja;

Kerde si aktivitetija te bajrarel pes i publikani godi/minsa/ thaj javera aktivitetija va{ o maribe mamuj i diskriminacija , trujal kanuneskoro anibe va{ e jakha-jkehutne {ajipena va{ e mur{a thaj e d`uvlja, so khamela pes te anel la~hipena vi va{ e etnikane komunitetonge.

Kerdine si zora te anglalkerel pes o aksesi/avipe/ e etnikane komunitetongi d`i ko publikane mediumija thaj te del pes dumo/zor/vast/ e procesoske te formirinen pes olengere mediumija.

Isi bare {ajipena va{ educiribe ki albanikani ~hib thaj akale ~hibjakoro sikljovibe, thaj na dur kerdine si inicijative te zurarel pes e Khorajengiri, E Srbongiri thaj e Bo{njakongiri edukacija.

O Gaverno definiringja thaj kergja buvli lepeza kotar e proektija save so ka pharuven e problemon kolencar arakhena pes e Roma ko butikeribe, edukacija, khera, sastipaskiri protekcija thaj socijalnikane beneficije.

O lejbe than e etnikane komunitetongoro ko publikano d`ivdipe, specijalno e Albancongoro, lokheste bajrola, vi trujal e keribe komitetija va{ e ma{karetnikane relacije ko lokalnikano nivelu. O kredo va{ sa e minoritetongoro adekvatno leibe ko publikane institucije si an peski u~eder faza.

- b) Phu~iba upral save so khamela pes bareder sama

Vi pali e inicijative kerdine te la~harel pes i tolerancija thaj haljovipe ma{kar pende, khamela pest e kerel pes zuraleder ma{kar etnikano dijologo, savo so ko nesave momentija si problematiakno, d`anindoj kaj akva si

phanglo e ~havencar save so phirena ki sikljovni thaj olengere sikavnen save si kotar diferentno etnikane komunitetija. E Gaverno trubuj te ovel aktivneder rola thaj te den dumo e akterenge kotar o civilno sasoitnipe/societa/ thaj e internacionalno partnerenge te arakhel pes akija la~hi themeskiri klima.

Ko mediumengoro umal isi limitirimo ma{karkulturakoro dijologo, thaj e tematija va{ e minoritetija ko mediumija rodela bareder sama. O aksesi/avipe/ e minoritetengoro d`i ko privatnikane thaj themeskere mediumija a~hovela limitirimo ko lokalno nivelu.

Khamena pes buteder anti-diskriminacijakere garantiriba, thaj nane generalno legislative va{ o maripe mamuj i diskriminacija. Sikavela pes diskriminacija, specijalno mamuj e Roma, numa vi mamuj e javera nacionalnikamne minoritetija, sar so si e Albancija thaj e Khoraja.

Vi adava so i legislative kerela praktikane aktivitetija so o Gaverno kerela ko nakhle nekobor ber{, e Roma vi majodorig arakhena pes pharipenencar ko arakhibe buti, socijalnikane beneficije, sastipaskiri protekcija, personalno dokumentija, khera thaj edukacija. E romane sikle butivar arkhera pes bila~hipenencar thaj separacijasar ko sikljovne.

Vi adava so o Gaverno dela dumo/vast/ ki minoritetongiri edukacija, sa adava na{ti te pherel e rodipena so sikavena pes kotar e minoritetongere komunitetija. E Albancija vi majodoirg arakhena pharipena ko lengere ~hibjako sikljovibe thaj sikljovibe ki lengiri dajakiri ~hib. Vi adava so i decentralizacija si pe bareder faza, e minosirtetongiri edukacija afektirinela pes adalestar so nane but love thaj e ingerencije nane vu`este ulavdine. Te phenel pes vi kodo so i legislative vi majodorig na dela {ajipe te keren pes privatnikane sikljovnja.

Vi adava so si kerdino but ki akija sfera, vi majodorig khamena pes zora te {aj e etnikane komunitetija te istimalkeren/practicirinen/ pengere ~hibjen ki komunikacija e publikane organencar.

Specijalno e tikneder komunitetonge, numa vi javerenge ka ovel la~heder te lije than ko decizijengoro anibe thaj keribe, sar ko centralnikano, agjaar ko lokalnikano nivelu. Vi majodorig e etnikane komunitetongiri participacija ko nesave sektorija, a specijalno ko krisaripe/adalati/ nane ko la~ho nivelu.

I politizacija e etnikane phu~ebengoro thaj i etnizacija ki politikani debata, sar vi e decizijakoro anibaskoro procesi, vi majodorig si muro/fala/zido/ anglal i integracija ko them.

2. Anela akala rekomandacije va{ e nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija:

Vi kodo so khamela pest e keren vareso va{ o Kotor I thaj II kotar o Gindipe e Komitetoskoro, akharela pes o gaverno te kerel akala aktivitetija te {aj te la~harel e Fremoskere konvencijakoro implementiribe:

- te keren buteder phundre majangle ki legislative thaj ko praktikano kotor, te {aj te keren pesprotektiribaskere instrumentija mamuj i etnikani diskriminacija ko sa e sfere thaj te arakhen pes draba va{ e potencijalno `ertvi; te intenzivirinen e zora ko monitoring thaj maripe mamuj i diskriminacija mamuj e manu{a kotar e etnikane komunitetija thaj adekvatno instrumentoncar te pharuven pes e pharipena kolencar arakhena pes e manu{a kotar e etnikane komunitetija;
- te intenzivirinen e aktivitetija va{ e tolerancijakoro la~haribe thaj respektiribe ko javeripa thaj e manu{engere hakaja ko publikane institucije, specijalno ma{kar i policija, krisaripe/adalata/ thaj publikano d`ivdipe;
- te keren aktivitetija tezurzren e ma{kar etnikane dijologo thaj khetanutno haljovibe, specijalno odorig kote so i ma`oriteta si ki minoritetoskiri pozicija;
- respektiribasar ko lengoro editorijalno korkorutnipe, te motivirinen e mediumen ko centralnikano thaj ko lkoalnikano nivelu te len bareder sama upral e javereder etnikane komunitetija thaj te khelen pengiri rola ko respektoskoro zuraripe, dijologo thaj kooperacija ma{kar javereder grupe;
- te pharuven e bila~hipena so sikavena sine pes ko ~hibjengoro istimalkeribe/prakticiribe/ ki komunikacija e publikane autoritetoncar thaj te sigurinen kaj i praktika ko akava umal/sfera/ si relevantno va{ e Fremoskiri konvencija;

- te bajaren e {ajipena va{ sikljovipe ko minoritetongere ~hibja, specijalno e potiknenge, thaj te len pes olengere realnikane trubujimata thaj te intenzivirinen e zora ko akale problemongoro pharuvipe, specijalno e Romengere ki akaija edukacijakiri sfera;
 - te sigurinen kaj e edukacijakoro organiziribe thaj e javera aktivitetongiri na rezultirinena nanipasar interakcija thaj dijologo ma{kar e ~have, sikavne thaj e ~havengere familije kotar javereder etnikane komunitetija;
 - te kern pes aktivitetija te eliminirinel pes i diskriminacija kolasar arakhena pes e Roma ko buteder sfere, sar so si, butikeribe, khera, sastipaskiri protekcija thaj i edukacija; thaj specijalno sama te len va{ e romane d`uvlja;
 - vi majodorig te d`an e Ohrideskere phangle lafeskere implementacijasar, agjaar sar so khamela pes thaj te oven buteder manu{a kotar e etnikane komunitetija ko publikane institucije thaj konsultativno structure.
2. Akharela e Gaverno kotar e nekanutni jugoslavijakiri Republika Makedonija, d`aindoj pali Rezolucija (97) 10:
- a. te d`al majodorig e dijalogosar e Komitetosar, sar so sas d`i akana;
 - b. te informirinel e Komitete va{ sa so kergja va{ adava so si d`i akana upreder vakerdo ko kotor 1 thaj 2.